

REGIONĀLO LAIKRAKSTU PIELIKUMS

No otras pasaules malas

Valdemārpilī Talsu novadā nedaudz vairāk kā divus gadus dzīvo VILJAMS SUMAKOVSKIS no tālās Brazīlijas. Kopā ar sievu Angeliku Boitmani-Sumakovski abi audzina gadu veco Karolinu un darbojas organizācijā "Jaunatne ar misiju".

Mīlestības valoda

Viljama un Angelikas iepazīšanas stāsts ir visai neparasts. Tā kā "Jaunatne ar misiju" ir starptautiska kristīga organizācija ar bāzes vietām vairāk nekā 120 valstīs, pārcelšanās uz otru pasaules malu nav retums. Arī Viljams šādam soļim bija nobriedis, vēl nezinot, kad un uz kurieni dosies, līdz kādu dienu Brazīlijā ieradusies latviešu meitene Angelika, un viss kļuvis skaidrs. Iepazinušies, iemīlējušies un drīz vien devušies uz Latviju, lai apprecētos. Jāpiebilst, ka tolaik Viljams nav runājis ne latviski, ne angļiski, savukārt Angelika vēl nebija ielauzījusies portugāļu mēlē. Abi smejas, ka sapratušies mīlestības valodā.

Pirms abu iepazīšanās Viljams par Latviju neko daudz nav zinājis, taču Austrumeiropā allaž rāsījusi interesi (starp citu, viņš pats ir polu izceļsmes). "Biju skatījies amerikāņu filmas par auksto karu un Padomju Savienību. Nodomāju – tā nu gan ir forša vieta, tur ir sniegs! Tīcu, ka Dievs mūs saveda kopā, lai mēs nonāktu tieši šeit," viņš ir pārliecināts.

Kāzas Latvijā nosvinētas pirms trim gadiem, un pēc tam pusgads pavadīts Brazīlijā. Angelika atzīst, ka viņai tas bijis liels kultūršokšķis, savukārt Viljams Latvijā, par spīti valodas barjerai, veiksmīgi iejušies. "Kādreiz sapņoju par došanos uz Ameriku, bet vairs gan ne. Kad ierados Latvijā, iemīlēju šo zemi un cilvēkus, kuri mani laipni uzņēma. Šķita, ka tikko satiktos latviešus pazīstu gadiem ilgi."

Vai pazīsti Neimāru?

Jau divus gadus ģimene apmetusies mazajā Valdemārpilī, bet ikdienā aizrit "Jaunatnes ar misiju" bāzē netālajā Ārlavas pagastā. Viljama darbs galvenokārt saistīts ar jauniešiem. Ārlavā pieejams virves kurss, tiek rīkotas nometnes un citas aktivitātes komandas stiprināšanai. Viljams atzīst, ka viņam patīk būt cilvēkos.

Novēlējums Latvijai

"Pirmkārt, gribētu, lai Latvijā beigtos alkoholisms. Ir joti skumji redzēt, ka pat jauni cilvēki nonāk šajā atkaibā. Otrkārt, ceru, ka mazināsies šķirto laulību skaits. Tās ir divas lietas, kas samaitā valsti un par ko šajos gados esmu lūdzis. Protams, arī Brazīlijā ir tās pasašas problēmas, bet, tā kā cilvēku skaits ir joti liels, tās tik joti nemana. Šeit cilvēku ir maz, tāpēc katrs gadījums atstāj spēcīgu iespāidu uz sabiedrību. Ceru, ka jaunā paudze spēs doties citā virzienā."

"Jūs, latvieši, esat joti kautrīgi," viņš novērojis. "Ja prasu, vai runājat angļiski, cilvēki parasti izvēlas nerunāt, kaut gan patiesībā valodu zina joti labi. Tā ir vienīgā lieta, kas attur no labāku attiecību veidošanas. Taču, kad jūs iepazīst tuvāk, esat lieliski."

Papildus ikdienas pienākumiem viņš spēlē futbolu vietējā komandā "Laidze/Talsi", vismaz nedaudz pieslejoties vienam no izpla-

Lai kaut nedaudz atbilstu vienam no izplatītākajiem stereotipiem par brazīliešiem, Viljams Sumakovskis spēlē futbolu vietējā komandā "Laidze/Talsi", bet viņa ikdienā paitet, kopā ar ģimeni darbojoties organizācijā "Jaunatne ar misiju".

Daīja Kārkluvalka foto

tītākajiem stereotipiem par brazīliešiem. "Dažreiz cilvēki pieņem kā pašu par sevi saprotamu – tu esi no Brazīlijas, tātad tev jāspēlē! Taču tā gluži nav, neesmu profesionālis. Vēl nevaru spēlēt otrajā līgā, bet tas ir viens no maniem mērķiem, ko Latvijā gribētu sasniegt."

Ar futbolu saistīs arī kāds amīzants stāsts. Reiz Latvijā viesojusies misionāru komanda no Brazīlijas, un kādu dienu apciemota arī Sabile. Lai sadraudzētos ar vietējiem, nolemts spēlēt futbolu. Jau pati ideja rāsījusi lielu rezonansu, dažs pat uzmeistarojis plakātu "Latvija: Brazīlija". Tā kā viesu komandā bijuši arī spēlētāji, kuri, iespējams, nekad nebija pieskārušies bumbai, sabīlnieki izcīnījuši uzvaru. "Viņi bija joti priešīgi! Domāju, Sabile par to vēl tagad runā. Iedomājieties – ierodas komanda no Brazīlijas, un mēs viņus uzvaram!" smej Viljams. Viņš atbild uz vēl dažiem stereotipos balstītiem jautājumiem, ko Latvijā saņēmis ne reizi vien: "Nē, es

nepazīstu Neimāru un Ronaldinu, arī cītus slavenus futbolistus ne. Nekad neesmu bijis Amazones lietus mežos un nekad neesmu redzējis anakondu."

Mācās kopā ar meitu

Tieši futbola treniņi esot labākā iespēja praktizēt latviešu valodu. Viljams paškritiski vērtē, ka valodu apguve neesot viņa stiprā puse, taču saruna nesen apgūtā angļu valodā norit bez aizķeršanās, un paspējam apmainīties pieklājības frāzēm latviski. Taču, ierodoties Latvijā, tieši valodu

VĀRDNĪCA

bom dia	– labrīt
família	– ģimene
casa	– māja
árvore	– koks
água	– ūdens
arroz e feijão	– rīsi un pupiņas
açúcar	– cukurs
fé	– ticība
Deus	– Dievs
obrigado	– paldies

prasmju trūkums bijis smagākais pārbaudījums. "Man patīk runāt un būt cilvēkos, taču, kad šeit ierados, turējos savrup. Tagad varu teikt, ka bija vērtīgi iziet cauri šādām grūtībām. Brazīlijā apgūt kādu svešvalodu ir joti grūti. Tā ir milzīga valsts, kur dzīvo gandrīz 300 miljoni cilvēku. Ierašanās Latvijā man ļāva mācīties ātrāk," viņš novērtē.

Pirms gada un trim mēnešiem ģimenei piepulgējusies meitiņa Karolina. Mamma ar mazo sarunājas latviski, bet tētis – portugāļiski, un šķiet, ka viņa vienlīdz labi saprot abus. "Latviešu valodu grību iemācīties meitas dēļ. Arī viņa tagad to apgūst, tāpēc varēsim mācīties kopā. Viņai gan izdodas ātrāk nekā man," smej Viljams.

Otrs lielais izaicinājums – Latvijas klimats. Ja filmās sniegs šķitīs vilinošs, tagad Viljams atzīst, ka ziemas esot pārāk aukstas. Divus gadus pārziemojis, galvenokārt uzturoties iekšstelpās, turpmākos divus viņš plāno ciemoties pie ģimenes Brazīlijā. Taču par pastāvīgu došanos prom šobrīd nedomā. Kopš pārīm piepulgējusies Karolina, ģimene īpaši novērtē Latvijas mieru. Kad šeit būs pavadīti pieci gadi, varēs iegūt pastāvīgu uzturēšanās atļauju un vēlāk arī pilsonību, ko Viljams ir apņēmies izdarīt.

Anna Ķīviča

ĒDIENS

Lielākā atšķirība starp Latvijas un Brazīlijas virtuvi – pie mums ēdot daudz mazāk sāls un cukura. Arī brazīliešu deserts "Pudim de leite" jeb piena pudīšs esot joti salds. Lai to pagatavotu, vajadzīga bundža iebiezīnātā piena ar cukuru, tikpat daudz parastā piena, trīs olas un trīs ēdamkarotes cukura, ko sajauc viendabīgā masā. No vēl sešām ēdamkarotēm cukura pagatavo karameli. To lej veidnes apakšā, pa virsu uzlej piena masu, un visu cep 150 grādos ūdens peldē.

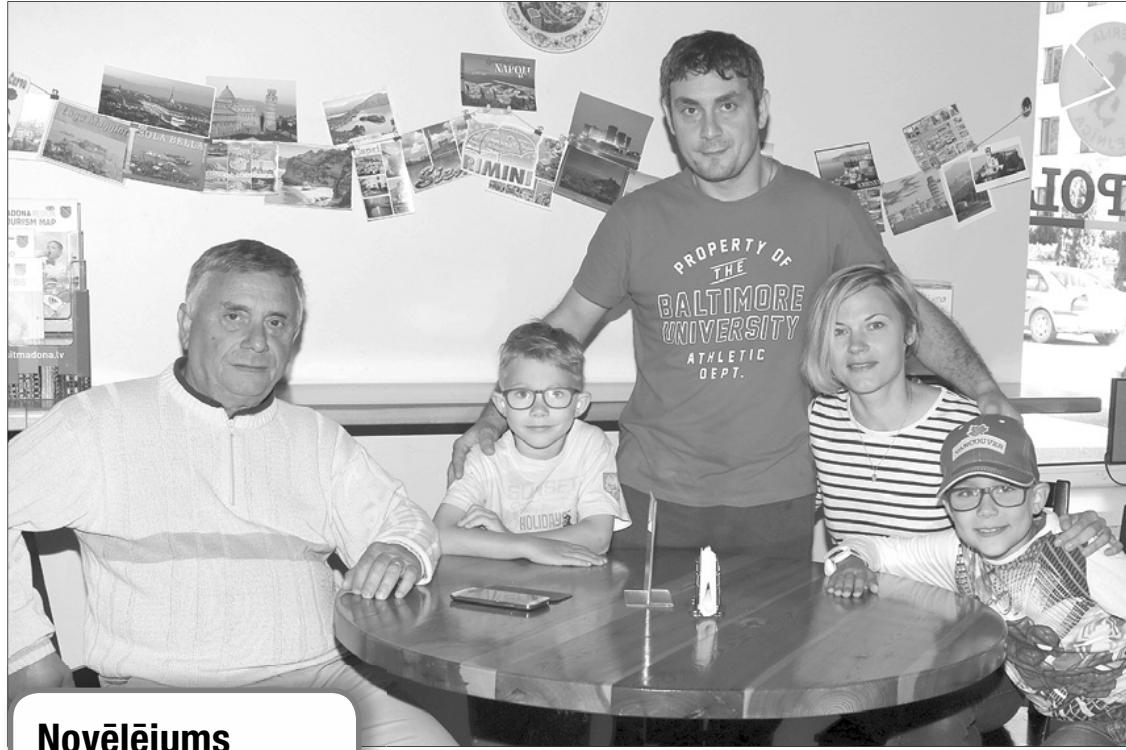
Liktenīgā sastapšanās Polijā

“Pēc desmit gadiem brīvi runāšu latviski – to es Ilzei esmu apsolījis,” tiekoties smaida itālis MARKO LIGUORI, lai gan jau tagad “picu lietās” lieliski sazinās ar saviem klientiem latviski. Tieši madoniete Ilze ir vairojama pie tā, ka spridzīgais itāļu puisis no Varēzes, ieraugot blondo latviešu meiteni, pazaudēja sirdi un nokļuva Latvijā, Madonā, kur pa šiem gadiem iejušies un jau puslīdz jūtas kā savējais.

“Tas bija 2005. gads. Es ar draudzeni ar stopiem braucu pa Eiropu, bet Marko ar draugu bija izlēmis apciemot Baltijas valstis. Mēs viņus nostopējām Polijā. Jāteic, ka dzirkstelīte starp mums uzšķīla momentā, lai gan Marko tobrīd nerunāja angļiski, bet es nepratu itāliešu valodu. Marko draugs palīdzēja saprasties, bet galvenais laikam tomēr bija sirds valoda. Es puišus uzaicināju ciemos uz Madonu. Viņi šeit padzīvoja pāris dienas. Pēc tam es aizbraucu strādāt uz Angliju, Marko – uz Itāliju, sarakstījāmies e-pastā. Pēc pāris mēnešiem Marko izlēma braukt pie manis uz Angliju. Kādu laiku tur dzīvojām un strādājam, tad izlēmām doties uz Marko dzimteni. Lūkass piedzima (puisim šobrīd ir astoņi gadi, un viņš šopavasar parbeidz Madonas pilsētas 1. vidusskolas 1. klasi) Latvijā, un var sacīt, ka tobrīd bija skaidrs, ka esam atraduši katrus savu otru pusīti, ar kuru kopā dibināt ģimeni,” atzīst Ilze.

“Vēl pēc pāris gadiem pasaulē pieteicās Mārtiņš, tad – Mateo, kuram šobrīd ir divi gadi. Nenoledzami mēs esam laimīgi par šo liktenīgo sastapšanos Polijā, kas izmainīja visu mūsu līdzšinējo dzīvi, tātālā jau nav nemaz tik vienkārši mainīt dzīvesvietu, kur vienmēr ir silts un saulains, apkārt kalni un jūra, uz Eiropas ziemeļiem, kur lielākoties ir gana vēss un saule tikai retumis pieturas vairākas dienas pēc kārtas. Bet Marko pa šiem gadiem ir pieradis, nav vairs tā, kā bija sākumā, kad viss likās svešs. Varbūt, ja situācija izveidotos citādāk, mēs būtu palikuši Itālijā, bet diemžēl nebija darba nedz Marko, nedz man (jo arī valodas zināšanas, lai dabūtu labi apmaksātu darbu, tobrīd man nebija pietieklošas).”

“Toties mīlestībai vajag tikai

Novēlējums Latvijai

Marko ļoti cer, ka Latvijai jau pavisam drīz izdosies piedzīvot ekonomisku izaugsmi. Mūsu mazajai Latvijai ir liels kulturāls mantojums, ir gudri, centīgi cilvēki, bet trūkst finansiālās labklājības, kas ļautu mazliet vairāk uzelpot, mazāk domāt par dzīves grūtībām un vienkārši vairāk izbaudīt dzīvi. Marko arī smej, ka jau trīs gadus no vietas Latvija nav lutināta ar Saulainu vasaru, cerams uz Latvijas simtgadi mums tiks dāvināta siltāka vasara, jo pēc garā rudens – ziemas perioda saules pietrūkst arī latviešiem, ne tikai itāliem Latvijā.

vienu mirkli, lai tā uzliesmotu, un es, skatoties uz viņiem, varu to apliecināt,” spārīgi skanīgājā itāļu valodā piebilst Marko tēvs Luidži, kas jūlijā sākumā kārtējo reizi uz nedēļu atbraucis ciemos pie dēla, vedeklas un mazbērniem.

Ilze Latvijas Universitātē ir studējusi socioloģiju, bet profesijā tā arī nav sanācis strādāt. Savukārt Marko dzīvē ir apguvis visādus arodus, pēdējais no tiem – dārznieks, tāpēc arī pirmā doma, pārceļoties uz dzīvi Latvijā, bija saistībā ar šo profesiju, jo arī Ilzes vecāki nodarbojas ar dārzenu audzēšanu. “Galvenais sākumā mums bija atrast savu nišu. Doma par picēriju radās man, Marko mazliet pašaubījās, bet tad piekrita un devās iziet apmācību pie viena pazīstama drauga Itālijā. Jā, stāpējot, ļoti interesanti – Marko divpadzītīgi gadu vecumā strādāja par oficiantu picērijā, un kas varēja

Viena liela itāļu ģimene ir Marko, Ilze, abu dēļeni un vīratēvs Luidži.

Agra Veckalnīja foto

ĒDIENS

I rāskusies gaileņu sezonā, tāpēc Marko atklāj sēņu *risotto* recepti, jo šim ēdiem var izmantot gan gailenes, gan baravikas. Tas ir tradicionāls Itālijas ziemēlu reģionu ēdiens, Itālijā diezgan bieži tiek gatavots un ne tikai ar sēnēm, bet, līdzīgi kā pastai, tam ir ļoti daudz variantu. Sāk ar to, ka pagatavo dārzenu buljonu. Tad citā katlā ieļeji nedaudz olīvelļas, uzkarsē, tajā apcep nelielos gabaliņos sagrieztu sīpolu, kad sīpoli kļūst caurspīdīgs, ieber *risotto* paredzētus rīsus (90 g uz personu), karsē, līdz tie sāk čurktēt, ieļeji kādu šķuku sausā baltvīna, karsē, līdz alkohols iztvaiko, tad var iebert gabalos sagrieztas sēnes. Vārot *risotto*, svarīgi karstu buljonu pievienot pamazām – pa kausiņam, kad uzsūcas viena buljona deva, lej nākamo. Bieži jāmisa, rezultātā jābūt krēmīgam *risotto*. Kad rīsi ir gatavi, katlu noņem no uguns un iemaisa pikuci sviesta un smalki sarīvētu parmezānu sieru. Atstāj uz pāris minūtēm savilkties. *Buon appetito!*

domāt, ka pēc daudziem gadiem viņam pašam būs sava picērija un pie tam ne Itālijā, bet gan tālu – Latvijā. Neraugoties uz samērā īso apmācības kursu, viss pārējais ir sasniegts pašmācības ceļā, caur internetu. Pagājušajā gadā vīrs ļoti daudz pētīja speciālo informāciju internetā, lasīja, mēģināja un lika to praksē, uzlaboja picu mīklu un vēl dažādas fičas. Marko vienmēr ir paticis picas gatavošanas process. Jau bērnībā mājās allaž iesaistījies tās tapšanas procesā, jo picas gatavošana jau ir itāļu sadzīves neatņemama sastāvdaļa. Mūsu bērniem arī patīk pašiem gatavot savu picu. Arī vakar Mārtiņš ar Lūkasuztaisīja savu picu.”

Ar ko atšķiras latviešu pica no itāļu picas, jautāju mazajiem

VĀRDNĪCA

amore – mīlestība

passione – kaislība, prieks kaut ko darīt

birra – alus

(Latvijā ir daudz alus veidu, un itāļiem tas garšo)

famiglia – ģimene (svarīgākais, kas ir)

mare – jūra

sole – saule

montagna – kalni

(to Marko pietrūkst, dzīvojot šeit)

neve – sniegs

(tā reizēm ir pat par daudz)

stadio – stadions

(Marko ir futbola fans)

gioia – prieks

belle ragazze – skaistas meitenes (uz šo ierakstu vārdnīcā uzstāj Marko tētis)

nedēļā. Šodien, piemēram, Marko tētis pusdienās mums gatavos pastu ar pupiņām.” “O-ē, o-ē!” to izdzirdot, priečīgs uzgavilē Mārtiņš un viņam piebiedrojas Lūkass, kas tikko ir atgriezies no Itālijas un ir bezgala samīlējies šajā zemē un savā itāļu vecmāmiņā.

Kad jautāju, pie kā bija visgrūtāk pierast Latvijā, Marko atzīst, ka tās ir mentalitātes atšķirības. “Itāļi ir ļoti atvērti, diezgan ekspansīvi, savukārt latvieši – noslēgtāki, jāteic, arī sīkumaināki – mums, itāļiem, ir plašāka dvēsele, daudz ko neņemam pie sirds, tā nestresojam. Un šķiet, ka vienu otru reizi esam arī pieklājīgāki, allaž smaidīgi un izpalīdzīgi. Te tev, piemēram, bieži veikalā uzgrūžas ar iepirkumu ratīniem un pat neatvainojas, bet pamazām jau tas mainās – cilvēki kļūst iecetīgāki viens pret otru, smaidīgāki, atvērtāki. Arī kultūra nepārprotami ir atšķirīga. Itālijā cilvēki jūtas brīvāki. Neviens nepievērš otram īpašu uzmanību. Cilvēks sajūtas brīvs, nav jāsakoncentrē uzmanība uz to, ko kurš par tevi domās. Tajā ziņā man patīk Jāņi – cilvēki kļūst atvērtāki, dzied, ēd sieru, dzer alu. Ir līksmi – gandrīz kā pie mums Itālijā!” atzīst Marko, piebilstot, ka sākotnējo krīzi pilnībā pārvarējis un nu jau var teikt, ka Madona viņam savā ziņā ir otrs mājas.

“Katrā ziņā īpašs mums bija 2011. gads, vasaras sākumā nodibinājām savu uzņēmumu, tovasar arī oficiāli apprečējāmies, notika vēl dažādi labi notikumi. Vispirms kāzas jūlijā nelielā radu un draugu lokā nosvinējām Latvijā, pēc tam pēc pāris mēnešiem Itālijā – ar ceremoniju baznīcā un jautrām svētībām, karaoki utt. restorānā itāļu gaumē. Kas attiecas uz biznesu, mēs patiesām sākām bez jebkādas pieredzes, bet pamazām, pamazām viss aizgāja. Prieks, ka madonieši ir priekš sevis atklājuši šo vietinu pašā pilsētas sirdī, Saieta laukumā pie strūklakas, kur var pasēdēt un izbaudīt pēcpusdienas rīmto pauzi. Daudzi iecienījuši picu pasūtīt arī mājas ballītēm, bieži šet iegriežas arī pilsētas viesi, kuri izlasījuši par mums internetā. Katrā ziņā mēs esam atvērti un aicinām ikvienu nogaršot Neapoles picu Vidzemes augstienē!”

Baiba Miglone

NEPARASTI

Turpinot tēmu par sēnēm, kā neparastu gadījumu Marko atceras pirmo reizi, kad ar draugu iebraca Latvijā un ciemos pie Ilzes vecākiem. Viņi bija aizgājuši sēnēs, un tajā tālajā 2005. gadā bija gadījies ļoti labs sēnu gads – pārnāca mājās ar diviem lieliem grozīmiem, pilniem baraviku. Līdzīgi kā Latvijā, arī Itālijā baravikas ir ļoti novērtētas sēnes ar tādu atšķirību, ka, lai tās salasītu, tur jānopūlas, kāpjot kalnos, un daudzās vietās pat par samaksu. Marko ar Enriko bija ļoti pārsteigtīgi par tādu daudzumu baraviku un saviem latviešu draugiem atklāja garšīgu un vienkāršu recepti, kā sēnes pagatavot – tās apcep ar nedaudz ķiploku un pētersiļu.

Zemeņlauku karaliene

MINODORA RUDZĪTE kopā ar vīru Gunti dzīvo dažu minūšu braucienā no Valmieras, Burtnieku novada Valmieras pagastā. No Valkas šosejas kāds kilometrs pa grumbuļainu zemesceļu, un "Vējiņi" ir pašā galā! Palīgēkām apaugusi lauku māja, apkārt neliels košuma dārzīš, turpat tālāk arī vairāki iespaidīgi zemeņu lauki. Rudzīšiem arī paliels zivju dīķis no kalniņa lejupā, pēc loma uz tirgu nav jābrauc, un zivis cept Minodora mākot kā neviens!

Saimniece, savējo saukta par Doru, Doriņu, ir no inteliģentas un turīgas rumānu dzimtas nākusi, arī tagad liela daļa radu Rumānijā. Minodora dzimus iau PSRS laikā Ukrainai nodotajos rumānu Piekarpatos, izstudējusi Kijevā franču valodu un... nu jau 35 gadus dzīvo Latvijā, pēdējos krievus padsmīt – "Vējiņos", raujoties pa savām zemeņu vagām! Pazīstamies ne pirmo gadu, ir nācīes pa zemeņu līniju ar Rudzīšiem gan tīrumā, gan Valmieras tirgū saskrieties.

Par nonākšanu Latvijā Minodora smeja, ka tā liktenim esot labpaticies... Pēc studijām 1982. gada ziemā kopā ar draudzenēm par vecāku un pašu iekrātu naudu ekskursijā uz Ķeņingradu aizbraukušas, pāris nedēļas tur paskrējušas nemanot vienos priekos, līdz atskārtušas, ka naudas bijetei līdz mājām vairs tīsti nepietiek... Toreizējā Valmieras rajonā, Burtnieku pusē, viena Minodoras draudzene dzīvojusi, strādājusi sezonas darbos, ar viņu sazvanījušās un ar autobusu vispirms līdz Rīgai, tad līdz Valmierai piecatā atbraukus. Kad tikušas līdz Burtniekiem, izrādījies, ka draudzene devusies prom! Braukušas atpakaļ uz Valmieru, šoferim kādas mantas ieķīlājušas, lai viesnīcā nauda sanāk, un nākamajā dienā sākušas meklēt darbu. Plāns bijis kaut kur pāris nedēļas strādāt, sapelnīt naudu bīletēm un braukt uz mājām. Minodora kopā ar dvīnumāsu nonākušas Valmieras sovhozā, kur gan kopmītne viestārdniecēm, gan darbs lauku brigādē atradies... Vienu februāra vakaru sanācis ilgāk darbā aizkavēties, arī pakalai laikā neatbraukuši, un nākusi Minodora kājām pa ceļu bez lielām cerībām kādu vedēju sagaidīt. Te pēkšņi jut: brauc no aizmugures liels bortinieks, laikam zils, apstājas...

Liktenīga tikšanās! "Izrādās, kabīnē mans nākošais vīrs – Guntis (smejas)! Tā spontāni toreiz viss notika. Gara auguma, latvetis, manai mammai arī viņš uzreiz iepatikās, kad jau ar Gunti un viņa mammai bijām

"Vējiņu" saimniece piesēdusi vagā, kur starp zaļajām lapām šīs vasaras skopo Saulīti sveicina jau sarkanās un arī vēl tikai sārtot sākušas zemeņes. Ir laiks lasīt!

Gunta Viķsnas foto

ciemos aizbraukuši uz Ukrainu pie manējiem. Toreiz jau bijām sarakstījušies, arī puiķa jau bija piedzimis."

Tagad Rudzīšu bērni jau liegli – Mārim 33 gadi, Marijanai 31, arī jau mazbērnu vesels pulks. Sākums ģimenes ligzdai pārīm teput, "Vējiņos", sanācis, tiesa, tolaik tās bijušas tikai divas istabījas lielajā mājā – sovhoza kopmītnē, kur bez Rudzīšiem vēl četras ģimenes mitušas. Vēlāk, jau brīvā Latvijā, izdevies no Amerikā dzīvojošā saimnieka mazdēla šo māju nopirkst. Kopā ar iemītniekiem. Viņi visi kaut kā pamazām paši pie saviem mitekļiem citur tikuši, neviens ar varu prom neesot dzīts, stāsta Minodora.

Sākumā ģimenē abi krieviski runājuši. Minodora labi runājuši gan ukrainiski, gan krieviski, reiz sākusī vīra krieviski teikto labot... Un dabūjusi preti! Todien Guntis cieti nosolījis ar sievu vairs ne vārda krieviski nerunāt, lai Minodora mācoties latviski!

ĒDIENS

"Kad vēl maziņi dzīvojām pie mammas Ukrainas Piekarpatos, mums kalnā bija upīte, kurā dzīvoja tādas mazas zivtiņas, kaut kas foreļveidīgs. Nārsta laikā likām upītē mazu murdiņu ar caurumainā marlē iesietu barību zivju pievilināšanai. Kad priečīgi atnesām lomu mājās, mums teica – paši arī taisiet! Atceros, ka nemaz zivtiņas netīrījām, tikai apvīlājām kukurūzas miltos un bez sālišanas likām cepties pārmaiņus no abām pusēm tieši uz karstās plīts virsmas, tad zivīm pavismācītām apvīlājām. Pēc tam apceptās zivtiņas likām katlā, virsū krējumiņš, pipari, locīni, arī sāls... Sautējām. Pēc tam taisījām mammaligu – tā ir biezputra, kas arī no kukurūzas miltiem, un klāt mūsu mamma lika nevis pienu, bet gan ūdeni un saldo krējumu. Un vārīja to putriņu – nevis biezū, bet tādu drusku plānāku. Kopā ar zivtiņām tas bija ļoti garšīgi, apēdām ar visām galvām! Galvenais, ka mēs paši to darijām, bijām taču ģimēne seši bērni – trīs māsas un trīs brāļi. Es pamēģināju ko līdzīgu te, Latvijā, bet zivtiņām nebija tā garša...",

VĀRDNICA

burabule * – kartupeļi

buņika – vecmāmiņa

albine – bites

poment – zeme

barka – laiva

vinatoare – medības

jemne – malka

kapšuņe – zemeņes

lukru – darbs

jubire – mīlestība

* izmantota izruna, ne rakstība rumānu valodā.

mutvārdos – no rumānu valodas. Gan uz tiesu Rīgā, gan kādreiz arī uz kādu cietumu. Sākumā sanācis biežāk, jo braukuši no īrijas un Anglijas Latvijā iekšā rumānu čīgāni un ar savām ma-hinācījām likumsargiem patrāpijušies. Tagad braucot mazāk, jo viņi jau kodēti, nosmej rumānu valodas tulce.

Minodora "Vējiņos" jūtas savā vietā: "Pilsētā dzīvot? Ne-kādā gadījumā! Un Valmiera taču teput blakus. Horoskopā esmu Vērisis, mana stihija ir zeme. Tas pilnīgi atbilst manam raksturam (smejas)! Es bez zemes nevaru! Gribētos jau ne tikai zemeņu laukā visu vasaru dzīvot, vairāk teput pie mājas ko padarīt, vēl kādu puķīti iestādīt. Nav laika!"

Tikai no malas zemeņu bizness šķiet salds. Minodora vērtē šo sezonus: "Šogad bija plīka zie-ma, bez sniega, tāpēc daudzi zemeņu stādi nosala. Paldies Die-vam, ka šogad zemenēm tirgū turas laba cena, tā kompensēs zaudējumus, mīnusos nebūšu."

Pa mūsu sarunas laiku saimniece paguvusi mani ar savu īpašo divātrumu zemeņu mobili izvīzināt līdz zemeņu laukam un atpakaļ, lai atbraukušajiem valmieriešiem – ogu īstātājiem viņu vagas ierādītu. Šobrīd zemenēm karstākais ražas laiks un Minodorai pa māju vienai jātiekt galā, jo Guntis ik četras no septiņām nedēļas dienām ar auto – refri-žerotoru reisā uz Zviedriju. "Es par savu likteni nežēlojos – nav man jājet uz darbu no līdz, es pati savu laiku kontrolēju! Man vajag zemi, man vajag kustēties, es nevaru mierā nosēdēt. Darbam rezultāts ir, bērni jau lieli izauguši, dzīve sakārtojusies, ko gan vairāk var vēlēties," mundri saka Minodora.

Guntis Viķsna

Novēlējums Latvijai

"Es politikā daudz neiedzījīnos, man pietiek ar saviem zemeņu tīrumiem! Tādai mazai valstij, kāda ir Latvija, 100 gadi ir daudz. Malači latvieši, ka pie savas valodas turas, šajā valstī latviešu valodai jābūt vienīgajai – citu variantu jau nav! Es Latvijai vēlētu, lai te būtu cilvēkiem vairāk darba, lai jaunieši nebrauktu prom. Jā, par jauniešiem īpaši jādomā! Lai viņiem būtu darbs tajā profesijā, kurā viņi izglītību ieguvuši un kuru viņi izmācījušies, lai jaunajām ģimenēm nevajadzētu tik garās rindās stāvēt uz vietu bērnudārzā, lai jaunajām māmiņām būtu, kur bērniņus likt. Manuprāt, par jauno paaudzi valstij vairāk jādomā, mums, vecajiem, jau tāpat to pensiju nepaaugstīnās, gan jau mēs paši kaut kā tiksim galā!"

makšķerēšana viņai patīk, vairāk gan ziemā. Pati no sava dīķa esot uz ūdas desmitnieci līdaku no āliņģa uz ledus dabūjusi! Bet tīsti dvēseli Minodora atveldzē, kad izdodas trīsdieniekā līdz Peipusam aizbraukt: mobilais atslēgts, vienīgais stress uz ledus lauka – copēs vai necopēs?

Minodorai arī viens valstiski svarīgs piedarbiņš: šād un tad viņai jādodas tulkot – tikai

NEPARASTI

"Rumāņos iekšā ir tāds īpatnējs sacensības gars. Piemēram, dzīvo divi kaimiņi blakus katrs savā mājā, tie var būt pat tuvi radinieki – divi brāļi vai brālis ar māsu. Kolīdz viens uzbūvējis par otru lielāku māju, tā atpalicējs – nav pat svarīgi, ka viņam varbūt nemaz liekas naudas nav – uzreiz mēģina savējo atkal lielāku uzbūvēt, lai bagāto kaimiņu pārspētu! Un tā atkal un atkal... Šī sacensība iet no paaudzes uz paaudzi, ne viens, ne otrs no kaimiņiem negrib piekāpties, izrādit, ka viņam sliktāka rocība! Jā, rumāņiem tāda samērīšanās, izrādīšanās diktī patīk."

Esmu tāds, kāds esmu

Stāstot par sevi, saka Vangelis, kura īstais vārds ir EVANGELOS KOUKIDIS. Viņa dzimtene ir Grieķija, bet nu jau trīs gadus Vangelis dzīvo Tērvetē un saimnieko savā grieķu restorānā "El Greko", piedāvājot nobaudīt īstu grieķu virtuvi un viesmīlibu.

Evangelos un citi ar reliģiju saistīti vārdi esot populāri Grieķijā, jo vairāk nekā 90 procentu iedzīvotāju ir pareizticīgie. Tomēr sarunbiedrs, sniedzot roku un iepazīstinot ar sevi, bilst, ka lielākoties viņu dēvējot vienkārši par Vangeli. Pavārmākslu Vangelis ir mantojis no savas mamas un ir pārliecināts, ka mājās gatavots ēdiens nereti ir daudz gardāks par to, ko gatavojojis diplomēts pavārs. Pats izglītību ieguvis tūrisma jomā, vēlāk darbojies būvniecības un interjera dizaina jomā. Uz Latviju vīrietis pārcēlās pirms trim gadiem, jo Tērvetē dzīvo viņa draudzene. Nu šī vieta ir arī Vangeļa mājas. Pēc lielpilsētas dzīves viņš nebūt nesakumst, gluži pretēji – izbauda Latvijas lauku burvību.

"Latviju redzu kā skaistu valsti ar brīnišķīgu dabu. Sevišķi skaisti Latvijas lauki. Man nepatīk lielas pilsētas kā Rīga, bet tieši lauki, tāpēc šajā vietā atvēru restorānu," stāsta mūsu sarunbiedrs un piebilst, ka viņam nepietrūkst arī iespēju apmeklēt kādus izklaides pāsākumus pilsētā – ja ir vēlme noskatīties kādu filmu, to var darīt, neapmeklējot kinoteātri. Reizi mēnesī Vangelis dodas uz Somiju, kurp pirms aptuveni zo gadiem pārcēlās no Grieķijas. Nu tur uzsākto biznesu turpina viņa dēls. Tāpat reizēm sarunbiedrs mēdzot paviesoties tepat blakus – Lietuvā.

"Latvijā dzīvoju trešo gadu, un tikpat ilgi man šeit ir restorāns, kurā no aprīļa ir virtuve. Ja pirmos gadus tas strādāja sezonas laikā, tad, pateicoties klientu vēlmēm, turpmāk nodrošināsim iespēju pie mums paest cauru gadu. Cilvēki priečājas gan par ēdienu, kas šeit tiek pāsniegti, gan apkalpošanu," stāsta Vangelis.

Kopš gada sākuma viņam restorānā ir pievienojies kolēģis no Grieķijas – viesmīlis Raimonds –, kurš ir precējies ar latviešu un pārcēlies šeit uz dzīvi. Vangelis ir priečīgs, ka ir kāds, kurš prot komunicēt gan grieķu, gan latviešu valodā, un piebilst,

Novēlējums Latvijai

Manuprāt, Latviju nākotnē gaida liels progress. Es tā ceru. Valdībai ir daudz jāstrādā, lai ļaudis atgriežas dzimtenē. Varbūt latvieši nedaudz baidās uzsākt savu biznesu, bet, ja jūs neriskēsiet, negūsiet panākumus. Ja sēdēsiet mājās un gaidīsiet, kad pie loga vai durvīm kāds pieklauvēs un aicinās kaut ko darīt, paliksiet, kur esat.

ka pirmie divi gadi viņam pašam nebija viegli, taču vienalga bijuši interesanti. Valodas nezināšana nebūt netraucē komunikācijā ar klientiem, jo daudzi zina svešvalodas un, protams, ka jebkurā komunikācijā palīdz gan ķermeņa valoda, gan sirsnīgs smaids, ko viesmīligais restorāna saimnieks velta katram viesim. Latviešu valodā nedaudz vārdu ir apguvis, bet tā nopietni ļerties pie valodas mācīšanās nesanāk laika, jo Vangelis ir ļoti aizņemts savā restorānā. "El Greko" saimnieks pretēji daudzkārt izskanējušajam viedoklim, ka Latvijā nav viegli uzsākt un attīstīt biznesu, uzskata, ka tas īsti neatbilst patiesībai, un piebilst, ka, iespējams, viņa veiksmes stāsts ir tas, ka līdzīga restorāna Latvijā nav, kā arī drosme riskēt. Uzņēmuma reģistrēšana aizņemusi vien venu dienu, arī citas formalitātes nokārtot izdevies ļoti īsā laikā,

Lielā daļa produktu tiek importēti no Grieķijas, tādējādi pasniegtais ēdiens ir autentisks. Olīveļļa, fetas un Graviera siers, olīves – visi galvenie produkti un piedevas, pat sāls, melnie pipari un oregano uz Tērveti ceļo no Grieķijas. Te ir iespēja arī iegādāties Grieķijas ražojumus – olīveļļu, halvu un citas lietas.

"Sākums bija sarežģīts, jo es viens uzsāku svešā valstī. Es ne-

Restorāna pirmsākumos Evangelos Koukidis jeb Vangelis ēdienu gatavoja klienta acu priekšā uz grila.

Edīte Bēvaldes foto

kamēr viņa dzimtajā Grieķijā birokrātisko jautājumu risināšana aizņemtu veselu mēnesi. Tāpat ar valstī pastāvošajiem nodokļiem Vangelis kā uzņēmējs esot pilnībā apmierināts.

"Esmu sapratis, ka neatkarīgi no vietas, kur restorāns atrodas, ja nav augsta īres maksas, ja esī ļoti laipns un pieklājīgs pret klientiem un piedāvā viņiem kvalitatīvu ēdienu, nav jāuztraucas. Es sāku ar vienu grili ārpusē, gatavoju ēdienu uz oglēm. Pieaugot klientu skaitam, iegādājos lielāku grili, pēc tam jau gāzes grili, bet nu restorānam jau ir virtuve. Protams, ka pastāv risks, bet lielā mērā viss ir atkarīgs no saimnieka, un jūs jau redzat atsauksmes par "El Greko" mūsu lapā feisbukā. Es esmu tāds, kāds esmu, taču diemžēl ziemeļu valstīs reti var sastapt draudzīgu komunikāciju ar klientiem, jo visi ir ļoti nopietni, lietišķi.

Lielā daļa produktu tiek importēti no Grieķijas, tādējādi pasniegtais ēdiens ir autentisks. Olīveļļa, fetas un Graviera siers, olīves – visi galvenie produkti un piedevas, pat sāls, melnie pipari un oregano uz Tērveti ceļo no Grieķijas. Te ir iespēja arī iegādāties Grieķijas ražojumus – olīveļļu, halvu un citas lietas.

"Sākums bija sarežģīts, jo es viens uzsāku svešā valstī. Es ne-

padevos un tagad es varu dalīties ar to prieku un apmierinātibū, ko esmu saņēmis no saviem klientiem. Esmu apmierināts," ar prieku teic Vangelis.

Vaicāts, vai, regulāri atrodoties virtuvē, nenogurst, Vangelis attrauc, ka nebūt ne, jo viņš mīl savu darbu. Ja ēdienu gatavošana nepatiku, sarunbiedrs noteikti izvēlētos to nedarīt, taču viņš uzskata, ka klientiem jāpasniedz paša gatavots ēdiens, kas nenoliedzami ir ļoti gards, un līdzīgu nobaudīt mūsu valstī nez vai būs iespējams.

Paplašinoties ēdienkartei, kas ir tipiski grieķiska, un res-

VĀRDNĪCA

γειά σου (geiá sou) – sveiki
καλημέρα (kaliméra) – labdien

καλοκαίρι (kalokáíri) – vasara
παιδιά (paidiá) – bērni

οικογένεια (oikogéneia) – ģimene

φίλος (fílos) – draugs

τσάι (tsái) – tēja

νερό (neró) – ūdens

παγωτό (pagotó) – saldējums

ψωμί (psomí) – maize

torānam, tajā šogad iekļauti vairāki grieķu nacionālie deserti. Saimnieks īņemis vērā klientu vēlmes. Tur var nogaršot dolmu, saganaķi, mousaka, pastitsio, kalamon olīves, kataifi, bugatsa, baklava, frappe... Cilvēks, kurš nav bijis Grieķijā vai baudījis kādu no pieminētā, var iegriezties Tērvetē un, pateicoties Vangelim, izbaudīt gabaliņu Grieķijas un saimnieka viesmīlibas. Restorāna saimnieks atzīst, ka viņam ļoti patīk bērni, kas šajā vietā ir laipni gaidīti, jo viņiem "El Greko" ir iekārtots rotaļu stūrītis, kā arī tiek piedāvāti īpaši ēdieni.

"Pēdējos gados pasaule ļoti mainās, cilvēki ir kļuvuši pārāk atkarīgi no tehnoloģijām, taču es uzskatu, ka restorānā cilvēkiem būtu jādod priekšroka sirsnīgām sarunām, tāpēc reizēm izslēdu Wi-Fi. Protams, ja paroli jautā, to neliedzu, tomēr uzskatu, ka pareizi tas nav, tāpēc saku, ka esmu tāds, kāds esmu. Ne jau tāpēc man klienti svarīgi, ka viņi šeit atstāj naudu. Nē, man daudz būtiskāk, lai viņi no šīs vietas aiziet apmierināti, ar smaidu," mums šķiroties saka Vangelis.

Edīte Bēvalde

ĒDIENS

Katrā mājā vismaz reizi mēnesī gatavo "Youvarlakia Avgelomono" jeb gaļas bumbiņu zupu ar citrona olu mērci, kas ir ļoti atšķirīga no mums zināmās frikadeļu zupas. Lai tādu pagatavotu, novāra glāzi rīsu, ūdenim pievienojot sāli, karoti vai divas sviesta. No 0,5 kg maltas liellopa gaļas izveido bumbiņas, apvījā miltos un liek zupā. Uz lēnas uguns vāra. Olas dzeltenumu samaisa ar citrona sulu, lēni ieļēz zupā. Gatavai pievieno sasmalcinātus pētersīļus. Vangelis stāsta, ka šī zupa ir garda gan karsta, gan auksta. Tad to ēd kopā ar feta sieru un svaigi ceptu maiži.

NEPARASTI

Valodas nezināšana Vangelim Latvij nerada problēmas. Viņš ir novērojis, ka liela da mūsu valsts iedzīvotāju nerun cītās svešvalodās, tikai krievu. Angļu valodu labāk protot bērni. Šīs valodas zināšana jaunajai paaudzei ir būtiska, uzskata Vangelis.

Sabiedrības integrācijas fonds

Pielikums "Novadi Dzīvo" ir sagatavots ar Sabiedrības integrācijas fonda finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Mērķprogramma "Atbalsts medijiem sabiedriski nozīmīga saturu veidošanai latviešu valodā diasporai, mazākumtautībām un personām ar invaliditāti", projekts "Latvija – tie esam mēs visi", nr. 2017.LV/MA/MT/01. Pielikuma redaktors: Ints Grasis, t. 63422366, ints@kurzemes-vards.lv. Par pielikuma "Novadi Dzīvo" saturu atbild SIA "Kurzemes Vārds".

Projekta partneri: SIA "Jaunais kurzemnieks", SIA "Cēsu Druva", SIA "Imanta info", SIA "Izdevniecība Auseklis", SIA "Saldus Zeme II", SIA "Laikraksts Stars", SIA "Talsu Vēstis", SIA "Firma Zemgale" un SIA "TV Kurzeme". Publikācijas sagatavojuši regionālo izdevniecību žurnālisti un fotogrāfi. Izplatīts kā laikraksta "Druva" bezmaksas pielikums. Iespējams SIA "Latgales Druka" Rēzeknē. Tirāža – 4700 eksemplāri.